

УДК: 327.5/.7:351.86]:061.1ЄС:(477)

DOI: 10.33099/2707-1383-2022-45-3-55-71

Іван Рудніцький

*кандидат технічних наук,
старший науковий співробітник,
науковий співробітник відділу впровадження
інноваційних технологій та технічного
супроводження навчального процесу
навчально-наукового центру підготовки
офіцерів для багатонаціональних штабів,
Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського (Київ, Україна)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6304-3863>
Електронна пошта: povtor2012@ukr.net*

Роман Дужий

*заступник начальника центру —
начальник відділу впровадження
інноваційних технологій та технічного
супроводження навчального процесу
навчально-наукового центру підготовки
офіцерів для багатонаціональних штабів,
Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського (Київ, Україна)
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-8064-1312>
Електронна пошта: romeojuliet@ukr.net*

**МІЖНАРОДНЕ ВІЙСЬКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ
У СФЕРІ СПІЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ
(1992–2022 рр.)**

У статті запропоновано історичні етапи, у межах яких відбулися реформування на стратегічному рівні у структурі та завданнях Європейського Союзу (далі — ЄС) у межах Спільної політики безпеки та оборони (далі — СПБО) у відповідь на зміни міжнародного безпекового середовища. Виділено три етапи розвитку та реформування СПБО, останній з яких спричинений повномасштабним військовим вторгненням Росії в Україну.

Показані ключові зміни СПБО та їх вплив на міжнародне військове співробітництво (далі — МВСп) ЗС України на відповідних етапах, виділені підходи до визначення завдань МВСп ЗС України у період воєнного стану — зосереджується на забезпеченні отримання та застосування міжнародної військової допомоги та підготовки особового складу ЗС України до виконання завдань за призначенням з урахуванням переоснащення парку озброєння та військової техніки (далі — ОВТ) на західні зразки.

Ключові слова: Збройні Сили України, Спільна політика безпеки та оборони, міжнародне військове співробітництво, євроінтеграція.

Постановка проблеми. В умовах протидії повномасштабному військовому вторгненню Росії в Україну одним з актуальних напрямів забезпечення воєнної безпеки України є інтеграція до міжнародних безпекових організацій НАТО та ЄС.

Інтеграція до ЄС є одним із фундаментальних національних інтересів та пріоритетних напрямків зовнішньої політики України, що підтверджується низкою політичних та нормативно-правових документів: Конституцією України (Конституція України. 1996), законами України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» (Про засади внутрішньої і зовнішньої політики. 2010) та «Про національну безпеку України» (Про національну безпеку України. 2018).

На цьому шляху Україна досягла певних успіхів: 23 червня 2022 року країні надано статус кандидата в члени ЄС (Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС. 2022), що виводить її на новий рівень співпраці у різних сферах.

У сфері оборони реалізація цього стратегічного напрямку покладена на міжнародне військове співробітництво України, в тому числі на її складову МВСп ЗС України. Загалом, МВСп України є дієвим засобом зміцнення національної і міжнародної безпеки шляхом формування сприятливого зовнішньополітичного середовища.

Введення воєнного стану в Україні у відповідь на агресію Російської Федерації (далі — РФ), прийняті рішення щодо виведення національного персоналу та національних контингентів з міжнародних місій, а також наявність військових і військово-технічних втрат ЗС України призвели до зниження їх спроможностей у сфері МВСп та визначили необхідність перегляду напрямів його діяльності.

Ці чинники актуалізують проблему дослідження змін завдань МВСп ЗС України, спрямованих на забезпечення обороноздатності держави в умовах повномасштабної агресії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток МВСп ЗС України

та політики ЄС у межах СПБО, кожного окремо та у взаємозв'язку, були предметом досліджень вітчизняних науковців Л. В. Зіняк (Зіняк, Л. В. 2013), А. І. Лухтана (Лухтана, А. І. 2017), О. С. Александрова (Александров, О. С. 2014), О. Г. Турченко (Турченко, О. Г. 2015), Д. М. Лакішика (Лакішик, Д. М. 2016), О. Пошедіна (Пошедін, О. 2017), І. М. Нагорняка (Нагорняк, І. М. 2018), В. М. Шамраєвої (Шамраєва, В. М. 2020).

Проте, питання впливу змін СПБО ЄС на заходи МВСп ЗС України із структурами ЄС у рамках СПБО, в тому числі, в умовах воєнного стану, не знайшли відображення у зазначених дослідженнях.

Мета статті. Дослідити вплив трансформації СПБО ЄС на зміни напрямків МВСп ЗС України для виконання завдань забезпечення національних інтересів України у відновленні територіальної цілісності, політичної незалежності та суверенітету держави. В умовах повномасштабного вторгнення Росії в Україну на перший план виходять організація та забезпечення виконання основної функції ЗС України щодо оборони країни.

Для вирішення завдань дослідження нами використовувалися методи історичного і логічного аналізу та метод емпіричних досліджень.

Виклад основного матеріалу. В залежності від стану зовнішнього безпекового середовища СПБО ЄС проходила ряд трансформацій, які

впливали на зміст МВСп ЗС України. Варто зауважити, що одним із основних деструктивних чинників для регіональної та глобальної безпеки в останні два десятиліття стала агресивна поведінка Росії з її неоліберальними амбіціями. Враховуючи це, процес реформування СПБО ЄС можна умовно розділити на три етапи.

Перший етап 1992 — 20 лютого 2014 р. В цей період за результатами підписання та реалізації Маастрихтського договору (1992 р.) проходить становлення засад Спільної зовнішньої політики та політики безпеки (далі — СЗППБ) та її складової СПБО ЄС. Основні зусилля у сфері безпеки і оборони були спрямовані на формування спроможності проведення операцій і місій під проводом ЄС, спрямованих на боротьбу з тероризмом, піратством, нелегальною міграцією. Цей перелік значно змінився після прийняття Лісабонського договору (2007 р.), за яким до місій і операцій включено гуманітарні й рятувальні операції, запобігання конфліктам і миротворча діяльність, здійснення кризового управління. На практиці ЄС набув спроможності для проведення операцій з цивільного та військового (низької інтенсивності) кризового врегулювання в Європі (військова операція «Алтея» у Боснії та Герцеговині з 2004 р.) та операцій цивільного кризового врегулювання — в цілому світі.

Це було обумовлено трансформаційними процесами ЄС від економічного актора до політичної інституції у світовому масштабі в кінці 20-го — на початку 21-го століття, що вимагало кардинально інших поглядів та підходів на власну систему безпеки, що вилились у прийнятті «Спільної політики безпеки та оборони (СПБО), під якою розуміють сукупність рішень та заходів у межах СЗППБ, спрямованих на формування спільного простору безпеки та оборонних механізмів у межах ЄС» (Горюнова, Є. О. 2013, с. 157).

СПБО була закріплена Лісабонським договором та є спадкоємницею Європейської політики безпеки та оборони (ЄПБО). Попередньо напрями оборонної політики були сформовані на самітах ЄС у 1999–2002 роках (Горюнова, Є. О. 2013, с. 160) та закріплювали на той період наступні керівні принципи:

необхідність у набутті спроможностей ЄС щодо швидкого реагування на кризові ситуації із відкриттям місій військового та гуманітарного характеру;

співробітництво в ЄС у сфері СПБО не має обов'язкового характеру для держав-членів ЄС;

фінансування СПБО здійснюється з бюджету ЄС і по лінії держав-членів, які беруть участь у реалізації місій;

усі зобов'язання співробітництва по лінії СПБО повинні збігатися із зобов'язаннями в межах НАТО, яке

залишається фундаментом колективної безпеки для Європи.

В здійсненні діяльності з підтримання миру ЄС згідно установчих договорів має співробітничати з ООН.

Крім того, на підставі Декларації ЄС — НАТО про Європейську політику безпеки і оборони від 1999 р. та домовленостей «Берлін плюс» (Howorth, J. 2009, р. 98) визначалось, що Європейський Союз під час проведення своїх операцій може користуватись ресурсами і засобами НАТО.

На події 11 вересня 2001 р. у США була прийнята у 2003 році Європейська стратегія безпеки, в якій були сформульовані основні цілі та напрямки забезпечення європейської безпеки та місце ЄС у глобальній безпеці (European Security Strategy end a Secure Europe in a Better World. 2003).

З метою реалізації місій швидкого реагування у кризових ситуаціях були вирішені питання щодо створення нового інституційного механізму, що включає в себе такі постійні органи як: Комітет з політичних питань і безпеки, Військовий комітет, Комітет із цивільних аспектів розв'язання кризових ситуацій, Військовий штаб та ін. (Горюнова, Є. О. 2013, с. 160).

В той же час, для України залучення потенціалу СПБО до вирішення оборонних завдань держави здійснюється через структури МВСп ЗС України в рамках реалізації прийня-

тих міжнародних угод та планів міжнародного співробітництва, а саме:

Угода про партнерство та співробітництво між Європейськими співтовариствами і Україною (УПС, англ. *Partnership and cooperation agreement between the European communities and their member states, and Ukraine*) — угода між Європейськими співтовариствами і їх державами-членами з одного боку та Україною з другого боку. Підписана 16 червня 1994 та ратифікована законом України № 237/94-ВР від 10 листопада 1994 (Угода про партнерство та співробітництво між Європейськими співтовариствами і Україною. 1994);

Угода між Європейським Союзом і Україною про визначення загальної схеми участі України в операціях Європейського Союзу із урегулювання криз, яку підписано у 2005 р. та ратифіковано Законом України у 2008 р. Зазначена угода визначила порядок ухвалення рішення та загальні умови участі України в операціях ЄС з урегулювання криз цивільними та військовими засобами, а також статус персоналу, відрядженого Україною для участі в операціях ЄС (Угода між Європейським Союзом і Україною про визначення загальної схеми участі України в операціях Європейського Союзу із врегулювання криз. 2005);

Угода між Україною та Європейським Союзом про процедури безпеки, які стосуються обміну інформаці-

єю з обмеженим доступом (Угода між Україною та Європейським Союзом про процедури безпеки, які стосуються обміну інформацією з обмеженим доступом. 2005);

Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 21 квітня 2011 р. «Про участь Збройних Сил України у багатонаціональних військових формуваннях високої готовності» (Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про участь Збройних Сил України у багатонаціональних військових формуваннях високої готовності». 2011);

Ініціатива ЄС «Східне партнерство» (Joint Declaration of the Prague Eastern Partnership Summit Prague. 2009);

Робочий план співробітництва Збройних Сил України (ЗС України) та Секретаріату Ради ЄС (у сфері СПБО) на поточний рік;

Зведений план заходів міжнародного співробітництва МО України та Збройних Сил України на поточний рік.

Пріоритетами МВСп ЗС України із структурами ЄС у межах СПБО на цьому етапі були (Біла книга — 2009. 2010, с. 56):

розширення формату військово-політичного діалогу між керівництвом Збройних Сил України та Військовим комітетом і Секретаріатом Ради ЄС;

участь в операціях під проводом ЄС, а також залучення активів Зброй-

них Сил до Бойових тактичних груп (БТГ) ЄС;

навчання українських офіцерів в освітніх закладах ЄС;

навчання представників ЗС України на курсах в освітніх закладах ЄС;

використання військово-транспортної авіації ЗС України для здійснення повітряних перевезень для потреб держав-членів Євросоюзу.

Ініціатива ЄС «Східне партнерство» (Joint Declaration of the Prague Eastern Partnership Summit Prague, 2009) формально була започаткована на Празькому установчому саміті «Східного партнерства» (далі — СхП) 7 травня 2009 р.

В рамках зазначеної в ініціативи за підтримки європейської сторони проводиться підготовка представників ЗС України з питань СПБО, (Співробітництво у воєнно-політичній, військовій та військово-технічній сферах, 2021).

Зокрема, під егідою Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського з 2014 року щорічно проводиться Орієнтаційний курс СПБО. В останні роки зазначений курс проводився за сприяння Європейського коледжу безпеки і оборони (далі — ЄКБО). Крім того, щорічно представники ЗС України проходять навчання на закордонних курсах з питань СПБО, які проводяться за сприяння ЄКБО.

Також ЗС України беруть участь в дискусіях та обговореннях в рамках багатосторонньої платформи СхП:

Платформа 1 «Демократія, належне урядування та стабільність» (питання співробітництва у сфері СПБО та цивільного захисту).

Крім того, ЗС України у 2010 році долучилися до військово-морської операції ЄС «Атланта». При цьому, протягом перших чотирьох років ця участь обмежувалася присутністю одного офіцера в штабі операції, лише в січні-березні 2014 р. в Аденській затоці чергував корабель «Гетьман Сагайдачний».

Представники ЗС України приєдналися до реалізації Концепції бойових тактичних груп ЄС (БТГ), що є підтвердженням намірів України до спільних дій із врегулювання криз в рамках СПБО ЄС. Україна вже взяла участь у низці БТГ, зокрема: БТГ «Балтійська» (2010 р.); Італо-угорсько-словенська БТГ (2012 р.); БТГ Великої Британії (2016 р.); Вишеградська БТГ (2016 та 2019 рр.); БТГ «HELBROC» (2011, 2014, 2016, 2018 та 2020 рр.).

Другий етап 20 лютого 2014 — 23 лютого 2022 р. можна виділити з моменту тимчасової окупації Росією Автономної Республіки Крим та частин Донецької та Луганської областей, характерною ознакою якого є намагання Росії досягти політичних цілей застосуванням методів гібридної війни.

У відповідь на агресію Росії проти України було прийнято Глобальну стратегію Європейського Союзу щодо зовнішньої політики і політи-

ки безпеки «Спільне бачення, єдиний підхід: сильна Європа» (далі — Глобальна стратегія) (Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe: A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy. 2016).

На думку Д.М. Лакішика «Нині в ЄС пріоритетним напрямом подальшого розвитку СПБО визнається не кількісне нарощування показників, а якісна реалізація потенціалу в цій сфері, що у свою чергу висуває перед державами-членами ЄС такі завдання: 1) досягнення консенсусу у всіх аспектах Спільної політики безпеки та оборони; 2) вироблення і засвоєння нової методології кризового менеджменту; 3) ефективне використання можливостей міжнародного співробітництва; 4) посилення оборонної промисловості та розвиток військових технологій» (Лакішик, Д. М. 2016, с. 24).

Інтеграційні процеси у межах СПБО ЄС продовжували реалізуватися у вигляді програми «постійної структурної співпраці» країн-членів ЄС PESCO (Permanent Structured Cooperation. 2017), яка передбачає створення оборонного фонду, спрямованого для проведення досліджень і закупівлі військового обладнання.

У листопаді 2020 року Радою ЄС затверджено умови, відповідно до яких держави, які не є членами ЄС, можуть брати участь у проєктах PESCO. ЗС України опрацьовано пропозиції щодо участі у зазначеній

програмі з урахуванням вимог, визначених стороною ЄС (Міжнародне співробітництво. 2021).

В той же час, підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. 2014) конкретизувало пріоритети України у сфері безпеки і оборони, направлені на посилення практичного співробітництва у запобіганні конфліктам та у сфері кризового управління.

У грудні 2014 року розпочала роботу в Україні консультативна місія ЄС EUAM (European Union Advisory Mission to Ukraine) з реформування сектору цивільної безпеки.

У квітні 2017 року було ухвалено нову «Політику ЄС щодо підготовки кадрів для СПБО», згідно з якою підготовка майбутнього персоналу для направлення до місій та операцій ЄС стала обов'язковою умовою перед розгортанням за кордоном, у тому числі персоналу, що працює за контрактом. Таким чином, підготовка та розгортання стали взаємопов'язаними. Підготовка проводиться в Європейському безпековому та оборонному коледжі, Брюссель, та Центрі управління кризами, Фінляндія (EU Policy on Training for CSDP. 3 April 2017).

У 2018 році було змінено Концепцію БТГ ЄС, що конкретизувала

їхню роль як головного інструменту у реагуванні на раптові кризи.

На цьому етапі основними пріоритетами МВСп між ЗС України та структурами ЄС у межах СПБО були наступні (Біла книга — 2015. 2016):

розширення формату військово-політичного діалогу між керівництвом Збройних Сил України та Військовим комітетом і Секретаріатом Ради ЄС;

поліпшення демократичного цивільного контролю за ЗС України;

адаптація нормативно-правових актів у сфері оборони до вимог законодавства ЄС;

вдосконалення системи антикорупційної діяльності Міністерства оборони України відповідно до норм та рекомендацій ЄС;

забезпечення подальшого зближення позицій України та ЄС у сфері Спільної політики безпеки та оборони ЄС;

залучення Збройних Сил до формування бойових тактичних груп ЄС;

упровадження в систему військової освіти України основних положень та вимог Європейської системи оцінювання рівня знань;

посилення операційних зобов'язань стосовно реагувань на кризи;

участі в ініціативі ЄС «Східне партнерство» (фахова підготовка);

розвиток співпраці з Європейським оборонним агентством (EOA);

залучення до проектів програми Постійного структурованого співро-

бітництва в сфері безпеки і оборони (PESCO).

ЗС України брали участь у реалізації Адміністративної угоди між Міністерством оборони України та Європейським оборонним агентством (укладена 07.12.2015, м. Брюссель) за такими напрямками (Біла книга — 2017. 2018, с. 126):

«Матеріальна стандартизація»;

«Єдине європейське небо»;

«Логістика» (стратегічні авіап перевезення, «Європейський авіатранспортний флот»).

Станом на березень 2022 року СБОП ЄС нараховує близько 19 завершених і 18 діючих цивільних та військових місій, включаючи Місію Європейського Союзу з прикордонної допомоги Молдові та Україні (EUBAM) та Консультативну місію ЄС в Україні (EUAM), в яких залучено біля 4000 військовослужбовців та цивільних (EU missions and operations. 2022).

На стадії прийняття рішення без реалізації залишилося питання щодо участі українських миротворців у місії ЄС в Боснії і Герцеговині EUFOR Althea (Про направлення національного персоналу для участі України в операції ЄС «Алтея». 2021).

Третій етап 24 лютого 2022 р. — по теперішній час розпочався з моменту повномасштабного військового вторгнення Росії в Україну, яке викликало гостру необхідність у зміцненні міжнародного військо-

вого співробітництва ЗС України із структурами ЄС.

В інтересах забезпечення безпеки ЄС у березні 2022 р. ухвалив нову Стратегію «Стратегічний компас», спрямовану на формування нових підходів до здійснення Спільної політики безпеки і оборони, її адаптації до змін безпекового середовища на наступні 5–10 років ЄС (A Strategic Compass for a stronger EU security and defence in the next decade. Council of the European Union. 21 March 2022).

Ключовим пріоритетом МВСп ЗС України в умовах повномасштабного військового вторгнення Росії в Україну є посилення практичного співробітництва із структурами ЄС у рамках СПБО з питань отримання міжнародної допомоги за напрямками реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, ініціативи ЄС «Східне партнерство».

Україна 23 червня 2022 року набула статусу кандидата на членство в ЄС (Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС. 2022). Наряду із загальними процедурами підготовки набуття членства в ЄС важливо конкретизувати завдання МВСп ЗС України на новому рівні євроінтеграції з безпековими структурами ЄС у межах СПБО в умовах воєнного стану. Наразі завдання МВСп сфокусовані на забезпеченні отримання військової та військово-технічної допомоги ЗС України, організації підготовки особового складу ЗС України

до експлуатації та бойового застосування наданого ОВТ.

У жовтні 2022 року Рада міністрів ЄС із закордонних справ ухвалила рішення про започаткування Військової тренувальної місії ЄС для допомоги ЗС України (EUMAM Ukraine), яка буде діяти на території ЄС. Передбачається, що місія синхронізує зусилля країн-членів ЄС у проведенні підготовки військовослужбовців ЗС України, включаючи Сили територіальної оборони. Місія буде включати як індивідуальну, так і колективну та спеціальну підготовку На першому етапі планується підготувати 15 тис. військовослужбовців ЗС України. (ЄС започаткувала військову тренувальну місію для України. 2022).

Загалом, ЄС надає широкомасштабну підтримку Україні у відбитті збройної агресії Росії, яка знаходить вираження у політичній підтримці України на різних міжнародних майданчиках, реалізації санкцій проти Росії, наданні ЄС крім військової і військово-технічної допомоги, також гуманітарної, матеріально-технічної та фінансової допомоги. Суттєва військово-технічна допомога надходить від країн-членів ЄС на платформі «Рамштайн». ЄС входить в перше число фінансових донорів. Станом на жовтень 2022 р. Україна отримала від ЄС 22 млрд. євро, без військової підтримки, яка надається на двосторонній основі державами-членами ЄС (*Головний дипломат*

Євросоюзу озвучив суму наданої військової допомоги Україні. 2022).

Висновки.

1. Таким чином, розглянуто суть СПБО, основною місією якої є формування спільного простору безпеки та оборонних механізмів у межах ЄС, та напрями і завдання МВСп ЗС України із структурами ЄС у сфері СПБО.

2. Відповідно до викликів у зовнішньому безпековому середовищі СПБО ЄС у своєму розвитку можна умовно розділити на три етапи: перший етап — 1992 — 20 лютого 2014 р. — це формування засад, доктринальних документів та структур СПБО. В цей період МВСп ЗС України проводилося в межах Угоди про партнерство та співробітництво між Європейськими співтовариствами і Україною та ініціативи «Східне партнерство». Пріоритетом міжнародного військового співробітництва ЗС України була участь у антикризовій діяльності ЄС.

Другий етап, 20 лютого 2014 р. — 23 лютого 2022 р., початок якого

пов'язаний з незаконною анексією Автономної Республіки Крим та окупацією окремих районів Донецької і Луганської областей України. У 2016 році була прийнята нова Глобальна стратегія ЄС «Спільне бачення, єдиний підхід: сильна Європа». МВСп ЗС України проводилося в межах вимог Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та ініціативи ЄС «Східне партнерство», участь у бойових тактичних групах ЄС «Хелброк» та Вишеградській.

Третій етап, 24 лютого 2022 р. — по теперішній час. Сформована нова Стратегія ЄС у межах СПБО до 2030 р. «Стратегічний компас». Основним завданням ЗС України є оборона України та звільнення тимчасово окупованих територій від російських загарбників. МВСп ЗС України фокусується на забезпеченні отримання міжнародної допомоги та підготовки особового складу ЗС України до виконання завдань за призначенням з урахуванням переоснащення парку ОВТ на західні зразки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

Александров, О. С. (2014). Щодо результатів розгляду Радою Європейського Союзу питання стану та розвитку Спільної політики безпеки та оборони. Аналітична записка. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/schodo-rezultativ-rozglyadu-radoyu-evropeyskogo-soyuzu-pitannya> [дата зверн.: 03.11.2022].

Біла книга — 2009. *Збройні Сили України*. (2010). Київ: Міністерство оборони України, 92 с.

Біла книга — 2015. *Збройні Сили України*. (2016). Київ: Міністерство оборони України, 105 с.

Біла книга — 2017. *Збройні Сили України*. (2018). Київ: Міністерство оборони України, 152 с.

Головний дипломат Євросоюзу озвучив суму наданої військової допомоги Україні (2022, 11 листопада). *Патріот Донбасу*. URL: <https://www.ukr.net/news/details/politics/94031429.html> [дата зверн.: 12.11.2022].

Горюнова, Є. О. (2013). *Євроінтеграція: навчальний посібник*. Київ: Академвидав, 224 с.
ЄС започаткувала військову тренувальну місію для України. (2022, 08 листопада). *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3594932-es-zapocatkuvav-vijskovu-trenuvalnu-misiu-dla-ukraini.html> [дата зверн.: 09.11.2022].

Зіняк, Л. В. (2013). Військове співробітництво України та Європейського Союзу за Угодою про асоціацію. *Форум права*. № 4, с. 245–250.

Конституція України. Від 28.06.1996 р. (1996). *Відомості Верховної Ради України*. № 30. Ст. 141.

Лакішик, Д. М. (2016). Формування підходів країн ЄС щодо СПБО. *Стратегічне партнерство в зовнішній політиці США, ЄС та країн латиноамериканського регіону: зб. наук. праць*. Київ: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», с. 17–25.

Лухтан, А. І. (2017). Міжнародне військове співробітництво України: історико-теоретичний аспект. *Військово-науковий вісник*. Вип. № 27, с. 71–88. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnv_2017_27_7 [дата зверн.: 01.11.2022].

Міжнародне співробітництво. (2021). Міністерство оборони України. URL: <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/mizhнародne-spivrobotnicztvo/> [дата звернення: 03.11.2022].

Нагорняк, І. М. (2018). Співпраця ЄС з країнами Східного партнерства у галузі безпеки та оборони. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини*. № 47–48, с. 88–92.

Пошедін, О. І. (2017). Нове життя спільної політики безпеки та оборони Європейського Союзу: орієнтири для України. *Вісник НАДУ при Президентові України. Серія «Державне управління»*. № 2, с. 48–54.

Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 р. № 2411-IV. (2010). *Відомості Верховної Ради України*. № 40, ст. 527.

Про направлення національного персоналу для участі України в операції ЄС «Алтея». (2021): Указ Президента України від 13.08.2021 № 358. *Офіційний вісник Президента України* від 19.08.2021 — 2021 р., № 21, с. 31, ст. 975.

Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. (2018). *Відомості Верховної Ради України*. № 31, ст. 241.

Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про участь Збройних Сил України у багатонаціональних військових формуваннях високої готовності»: Указ Президента України від 21 квіт. 2011 р. № 492. (2011). *Офіційний вісник Президента України* від 05.05.2011. № 13, с. 19, ст. 655.

Співробітництво у воєнно-політичній, військовій та військово-технічній сферах. (2021, 15 квітня). Представництво України при Європейському Союзі. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/spivprasya-ukrayina-yes-u-sferi-zovnishnoyi-politiki-i-bezpeki/spivprasya-ukrayina-yes-u-ramkah-spilnoyi-politiki-bezpeki-i-oboroni> [дата зверн.: 02.11.2022].

Турченко, О. Г. (2015). Становлення та реформування спільної зовнішньої політики та політики безпеки Європейського Союзу. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 5, с. 241–245.

Угода між Європейським Союзом і Україною про визначення загальної схеми участі України в операціях Європейського Союзу із врегулювання криз: Угоду ратифіковано Законом України від 06 березня 2008 р. № 137-VI. (2008). *Відомості Верховної Ради України*. № 23, ст. 212.

Угода про партнерство та співробітництво між Європейськими співтовариствами і Україною: Угоду підписано 14 червня 1994 р., ратифіковано Законом України від 10 листопада 1994 № 237/94-ВР. (1994). *Офіційний вісник України*. № 24, с. 203, ст. 1794, код акта 36581/2006.

Угода між Україною та Європейським Союзом про процедури безпеки, які стосуються обміну інформацією з обмеженим доступом: Угоду підписано 13 червня 2005 р., ратифіковано Законом України від 12 грудня 2006 р. № 237/94-ВР. (2006). *Відомості Верховної Ради України*. № 9, ст. 81.

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Угода підписана від 27 червня 2014. Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII. (2014). *Офіційний вісник України*. № 75, том 1, с. 83, ст. 2125.

Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС. (2022, 23 червня). *Урядовий портал*. (2022). URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-otrimala-status-kandidata-na-chlenstvo-v-yes> [дата зверн.: 02.11.2022].

Шамраєва, В. М. (2020). Політика безпеки та оборони ЄС: еволюція формування. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. № 29, с. 369–377. DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2020-29-49/> [дата зверн.: 02.11.2022].

A Strategic Compass for a stronger EU security and defence in the next decade. Council of the European Union. 21 March 2022. (2022). URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/21/a-strategic-compass-for-a-stronger-eu-security-and-defence-in-the-next-decade/> [дата зверн.: 03.11.2022].

EU missions and operations. (2022). URL: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/EU-mission-and-operation_2022.pdf. [дата зверн.: 24.10.2022].

EU Policy on Training for CSDP. 3 April 2017. (2017). URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7838-2017-INIT/en/pdf> [дата зверн.: 03.11.2022].

European Security Strategy en a Secure Europe in a Better World. (2003). URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/30823/qc7809568enc.pdf> [дата зверн.: 02.11.2022].

Howorth, J. (2009). NATO and ESDP: Institutional Complexities and Political Realities. *Politique étrangère*. № 4, p. 95–106.

Joint Declaration of the Prague Eastern Partnership Summit Prague. (07 May 2009). URL: https://www.consilium.europa.eu/media/31797/2009_eap_declaration.pdf [дата зверн.: 02.11.2022].

Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe: A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy. (2016). URL: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_review_web_0.pdf [дата зверн.: 03.11.2022].

REFERENCES

Aleksandrov, O. S. (2014). Shchodo rezul'tativ roz'hlyadu Radyu Yevropeys'koho Soyuzu pytannya stanu ta rozvytku Spil'noyi polityky bezpeky ta oborony [Regarding the results of the consideration by the Council of the European Union of the status and development of the Common Security and Defense Policy]. *Analitychna zapyska*. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/schodo-rezultat-iv-rozglyadu-radoyu-evropeyskogo-soyuzu-pitannya> [Accessed: 03.11.2022]. [in Ukrainian].

Bila knyha — 2009. *Zbroyni Syly Ukrayiny* [White book — 2009. Armed Forces of Ukraine]. (2010). Kyiv: Ministerstvo oborony Ukrayiny, 92 s. [in Ukrainian].

Bila knyha — 2015. *Zbroyni Syly Ukrayiny* [White book — 2015. Armed Forces of Ukraine]. (2016). Kyiv: Ministerstvo oborony Ukrayiny, 105 s. [in Ukrainian].

Bila knyha — 2017. *Zbroyni Syly Ukrayiny* [White book — 2017. Armed Forces of Ukraine]. (2018). Kyiv: Ministerstvo oborony Ukrayiny, 152 s. [in Ukrainian].

Holovnyy dyplomaty Yevrosoyuzu ozvuchyv sumu nadanoyi viys'kovoyi dopomohy Ukrayini [The chief diplomat of the European Union announced the amount of military aid provided to Ukraine]. (2022, 11 lystopada). *Patriot Donbasu*. URL: <https://www.ukr.net/news/details/politics/94031429.html> [Accessed: 12.11.2022]. [in Ukrainian].

Horyunova, Ye. O. (2013). *Yevrointehratsiya: navchal'nyy posibnyk* [European integration: education. village]. Kyiv: Akademydav, 224 s. [in Ukrainian].

YES zapochatkuvala viys'kovu trenuval'nu misiyu dlya Ukrayiny [The EU launched a military training mission for Ukraine]. (2022, 08 lystopada). *Ukrinform*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3594932-es-zapocatkuvav-vijskovu-trenuvalnu-misiu-dla-ukraini.html> [Accessed: 09.11.2022]. [in Ukrainian].

Zinyak, L. V. (2013). Viys'kove spivrobitnytstvo Ukrayiny ta Yevropeys'koho Soyuzu za Uhodoyu pro asotsiatsiyu [Military cooperation between Ukraine and the European Union under the Association Agreement]. *Forum prava*. № 4, s. 245–250. [in Ukrainian].

Konstytutsiya Ukrayiny [Constitution of Ukraine]. Vid 28.06. 1996 r. (1996). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*. № 30. St. 141. [in Ukrainian].

Lakishyk, D. M. (2016). Formuvannya pidkhodiv krayin YES shchodo SPBO. *Stratehichne partnerstvo v zovnishniy politytsi SSHA, YES ta krayin latynoamerykans'koho rehionu: zb. nauk.*

prats'. [Formation of EU countries' approaches to St. Petersburg. Strategic partnership in the foreign policy of the USA, the EU and the countries of the Latin American region]. Kyiv: Derzhavna ustanova "Instytut vsesvith'oyi istoriyi NAN Ukrayiny", s. 17–25. [in Ukrainian].

Lukhtan, A. I. (2017). Mizhnarodne viys'kove spivrobitnytstvo Ukrayiny: istoryko-teoretychnyy aspekt [International military cooperation of Ukraine: historical and theoretical aspect]. *Viys'kovo-naukovyy visnyk*. Vyp. 27, s. 71–88. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnv_2017_27_7 [Accessed: 01.11.2022]. [in Ukrainian].

Mizhnarodne spivrobitnytstvo [International cooperation]. (2021). Ministerstvo oborony Ukrayiny. URL: <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/mizhnarodne-spivrobitnicztvo/> [Accessed: 3.11.2022]. [in Ukrainian].

Nahornyak, I. M. (2018). Spivpratsya YES z krayinamy Skhidnoho partnerstva u haluzi bezpeky ta oborony [Cooperation of the EU with the countries of the Eastern Partnership in the field of security and defense]. *Visnyk Kyyivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Mizhnarodni vidnosyny*. № 47–48, s. 88–92. [in Ukrainian].

Poshedin, O. I. (2017). Nove zhyttya spil'noyi polityky bezpeky ta oborony Yevropeys'koho Soyuzu: oriyentyry dlya Ukrayiny [The new life of the common security and defense policy of the European Union: guidelines for Ukraine]. *Visnyk NADU pry Prezydentovi Ukrayiny. Seriya "Derzhavne upravlinnya"*. № 2, s. 48–54. [in Ukrainian].

Pro zasady vnutrishn'oyi i zovnishn'oyi polityky [On the principles of domestic and foreign policy]: Zakon Ukrayiny vid 01.07.2010 r. № 2411-IV. (2010). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, № 40, st. 527. [in Ukrainian].

Pro napravlennya natsional'noho personalu dlya uchasti Ukrayiny v operatsiyi YES "Alteya". (2021): Ukaz Prezydenta Ukrayiny vid 13.08.2021 № 358 [On sending national personnel for Ukraine's participation in the EU operation "Althea"]. *Ofitsiyyny visnyk Prezydenta Ukrayiny*. № 21. St. 975. [in Ukrainian].

Pro natsional'nu bezpeku Ukrayiny [On the national security of Ukraine]: Zakon Ukrayiny vid 21.06.2018 r. № 2469-VIII. (2018). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, № 31, st. 241. [in Ukrainian].

Pro rishennya Rady natsional'noyi bezpeky i oborony Ukrayiny "Pro uchast' Zbroynykh Syl Ukrayiny u bahatonatsional'nykh viys'kovykh formuvannyakh vysokoyi hotovnosti" [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine "On the participation of the Armed Forces of Ukraine in multinational military formations of high readiness"]: Ukaz Prezydenta Ukrayiny vid 21 kvit. 2011 r. № 492. (2011). *Ofitsiyyny visnyk Prezydenta Ukrayiny vid 05.05.2011*. № 13, s. 19, st. 655. [in Ukrainian].

Spivrobitnytstvo u voyenno-politychniy, viys'koviy ta viys'kovo-tekhnichniy sferakh [Cooperation in military-political, military and military-technical spheres]. (2021, 15 kvitnya). Predstavnytstvo Ukrayiny pry Yevropeys'komu Soyuzi. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/spivpracya-ukrayina-yes-u-sferi-zovnishnoyi-politiki-i-bezpeki/spivpracya-ukrayina-yes-u-ramkah-spilnoyi-politiki-bezpeki-i-oboroni> [Accessed: 02.11.2022]. [in Ukrainian].

Turchenko, O. H. (2015). Stanovlennya ta reformuvannya spil'noyi zovnishn'oyi polityky ta polityky bezpeky Yevropeys'koho Soyuzu [Formation and Reform of the Common Foreign and Security Policy of the European Union]. *Yurydychnyy naukovyy elektronnyy zhurnal*. № 5, s. 241–245. [in Ukrainian].

Uhoda mizh Yevropeys'kym Soyuzom i Ukrainoyu pro vyznachennya zahal'noyi skhemy uchasti Ukrayiny v operatsiyakh Yevropeys'koho Soyuzu iz vrehulyuvannya kryz [Agreement between the European Union and Ukraine on defining the general scheme of Ukraine's participation in the European Union's crisis management operations]: Uhodu ratyfikovano Zakonom Ukrayiny vid 06 bereznya 2008 r. № 137-VI. (2008). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*. № 23, st. 212. [in Ukrainian].

Uhoda pro partnerstvo ta spivrobitnytstvo mizh Yevropeys'kymy spivtovarystvamy i Ukrainoyu [Partnership and Cooperation Agreement between the European Communities and Ukraine]: Uhodu pidpysano 14 chervnya 1994 r., ratyfikovano Zakonom Ukrayiny vid 10 lystopada 1994 № 237/94-VR. *Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny*. № 24, s. 203, st. 1794, kod akta 36581/2006. [in Ukrainian].

Uhoda mizh Ukrainoyu ta Yevropeys'kym Soyuzom pro protsedury bezpeky, yaki stosuyut'sya obminu informatsiyeyu z obmezhenym dostupom [Agreement between Ukraine and the European Union on security procedures related to the exchange of information with limited access]: Uhodu pidpysano 13 chervnya 2005 r., ratyfikovano Zakonom Ukrayiny vid 12 hrudnya 2006 r. № 237/94-VR. (2006). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*. № 9, st. 81. [in Ukrainian].

Uhoda pro asotsiatsiyu mizh Ukrainoyu, z odniyeyi storony, ta Yevropeys'kym Soyuzom, Yevropeys'kym Spivtovarystvom z atomnoyi enerhiyi i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoyi storony [Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their member states, on the other hand]: Uhoda pidpysana vid 27 chervnya 2014. Zakon Ukrayiny vid 16.09.2014 r. № 1678-VII. (2014). *Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny*. № 75, tom 1, s. 83, st. 2125. [in Ukrainian].

Ukrayina otrymala status kandydata na chlenstvo v YES. (2022, 23 chervnya). Ukraine received the status of a candidate for EU membership]. (2022, June 23). Uryadovyy portal. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-otrymala-status-kandidata-na-chlenstvo-v-yes> [Accessed: 02.11.2022]. [in Ukrainian].

Shamrayeva, V. M. (2020). Polityka bezpeky ta oborony YES: evolyutsiya formuvannya [Security and defense policy of the EU: evolution of formation]. *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriya "Pravo"*. (29), 369–377. URL: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2020-29-49/> [Accessed: 02.11.2022]. [in Ukrainian].

A Strategic Compass for a stronger EU security and defense in the next decade. Council of the European Union. 21 March 2022. (2022). URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/21/a-strategic-compass-for-a-stronger-eu-security-and-defense-in-the-next-decade/> [Accessed: 11.3.2022]. [in English].

EU missions and operations. (2022). URL: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/EU-mission-and-operation_2022.pdf [Accessed: 24.10.2022]. [in English].

EU Policy on Training for CSDP. 3 April, 2017. (2017). URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7838-2017-INIT/en/pdf> [Accessed: 03.11.2022]. [in English].

European Security Strategy en a Secure Europe in a Better World. (2003). URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/30823/qc7809568enc.pdf> [Accessed: 02.11.2022]. [in English].

Howorth, J. (2009). NATO and ESDP: Institutional Complexities and Political Realities. *Politics abroad*. No. 4, p. 95–106. [in English].

Joint Declaration of the Prague Eastern Partnership Summit Prague. (07 May 2009). URL: https://www.consilium.europa.eu/media/31797/2009_eap_declaration.pdf [Accessed: 02.11.2022]. [in English].

Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe: A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy. (2016). URL: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_review_web_0.pdf [Accessed: 03.11.2022]. [in English].

Ivan Rudnitskyi

*PhD in Technical Sciences, Senior Researcher,
Research Fellow of the Department
of Implementation of Innovative Technologies
and Technical Support of the Educational Process
of the Multinational Staff Officers Training
and Research Center,
The National Defence University of Ukraine
named after Ivan Chernyakhovskyi (Kyiv, Ukraine)
ORCID: <https://orcid.0000-0002-6304-3863>*

Roman Duzhyi

*Deputy Head of the Center —
Head of the Department of Implementation
of Innovative Technologies and Technical Support
of the Multinational Staff Officers Training
and Research Center,
The National Defence University of Ukraine
named after Ivan Chernyakhovskyi (Kyiv, Ukraine)
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-8064-1312>*

**INTERNATIONAL MILITARY COOPERATION BETWEEN
THE ARMED FORCES OF UKRAINE AND THE EUROPEAN UNION
IN THE FIELD OF COMMON SECURITY AND DEFENSE POLICY
(1992–2022)**

The article examines the essence of the Common security and defence policy (hereinafter referred to as the CSDP) with its main mission of the formation of a common security space and defence mechanisms within the European Union (hereinafter referred to as the EU), and shows its impact on international military cooperation (hereinafter referred to as the IMC) of the Armed Forces of Ukraine with EU structures.

Three stages of development and reform of the CSDP are distinguished, the last of which was caused by the full-scale military invasion of Russia into Ukraine. The first stage — from 1992 to 2014 — is the formation of the foundations, doctrinal documents and structures of the CSDP. During this period, the IMC of the Armed Forces of Ukraine was held within the framework of the Partnership and Cooperation Agreement between the European Communities and Ukraine and the “Eastern Partnership” initiative. The priority of international military cooperation of the Armed Forces of Ukraine was participation in anti-crisis activities of the EU.

The second stage, February 20, 2014 — February 23, 2022, the beginning of which is connected with the illegal annexation of Crimea and the occupation of certain areas of the Donetsk and Luhansk regions of Ukraine. In 2016, the new EU Global Strategy “Shared vision, common action: a stronger Europe” was adopted. The IMC of the Armed Forces of Ukraine held within the requirements of the Association Agreement between Ukraine and the EU and the EU initiative “Eastern Partnership”, participation in EU battle groups.

The third stage, February 24, 2022 — to the present time. In response to Russia’s military aggression against Ukraine, a new EU Strategy “Strategic Compass” was formed. The main task of the Armed Forces of Ukraine is the defence of Ukraine and the liberation of temporarily occupied territories from Russian invaders. The IMC of the Armed Forces of Ukraine focuses on facilitating international support and training of the personnel of the Armed Forces of Ukraine to perform assigned tasks, taking into account the re-equipment of the armament and military equipment fleet to Western models.

Keywords: *Armed Forces of Ukraine, Common Security and Defence Policy, International military cooperation, European integration.*